

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2024-0000878413

Datum
6 november 2024

Opgesteld door

Samengewerkt met

Aan
Van

Minister BZK
Directie Democratie en Bestuur, afdeling Politieke
Ambtsdraegers en Weerbaarheid

nota

Kamerbrief Aanbieding en beleidsreactie Monitor
Integriteit en Veiligheid 2024

Aanleiding

- In oktober is de nieuwe Monitor Integriteit en Veiligheid 2024 (Monitor) door onderzoeksbureau Ipsos I&O i.s.m. Bureau BING opgeleverd.
- Sinds 2010 laat BZK deze Monitor uitvoeren met als doel het in kaart brengen van ervaringen met agressie, intimidatie en bedreiging en (vermoedens van) integriteitsschendingen in het openbaar bestuur.
- De Monitor geeft onder andere inzichten om de effectiviteit van het beleid omtrent de integriteit en weerbaarheid van het decentraal bestuur te vergroten. BZK werkt hiervoor samen met de partners van het Netwerk Weerbaar Bestuur en rechtstreeks met doelgroepen zoals burgemeesters, Statenleden en waterschapsbestuurders.
- De Monitor zal met een beleidsreactie aan de Tweede Kamer worden toegezonden en wordt hierbij aan u voorgelegd.
- De Kamerbrief heeft betrekking op een onderwerp uit het regeerprogramma:
 - Veiligheid van politieke ambtsdragers: p. 85 'Democratie is uiteindelijk mensenwerk. De mensen in het openbaar bestuur vormen, samen met ambtenaren en rechters, het gezicht van onze democratische rechtsstaat. Haat, agressie en intimidatie moet worden bestreden. We versterken de programma's om politieke ambtsdragers te ondersteunen.'
- De Monitor kan bij elke editie op veel aandacht van media rekenen. De Tweede Kamer en de media wachten nadrukkelijk op de nieuwe editie.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd:

- Kennis te nemen van de inhoud van de Monitor (inclusief de factsheets per doelgroep en bestuurslaag), van het onderzoeksrapport van Avans Hogeschool: 'Een kwetsbaar ambt' over ondermijning en oneigenlijke druk op decentrale volksvertegenwoordigers en van de Handreiking voor de omgang met vermoedens van integriteitsschendingen.
- Ondertekenen van de Kamerbrief Aanbieding en beleidsreactie Monitor Integriteit en Veiligheid 2024.

Kern

Politieke boodschap

Als minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) sta ik voor de democratische rechtsstaat en goed bestuur. Politieke ambtsdragers en ambtenaren zijn de gezichten van onze democratische rechtsstaat. Elke dag opnieuw zetten zij zich in voor de publieke zaak. Dat werk moeten zij integer en in rust en veiligheid kunnen doen. Ik zet mij dan ook actief in voor hun integriteit, weerbaarheid en veiligheid. Minstens net zo belangrijk vind ik dat de dragers van de democratie zelf het goede voorbeeld geven over hoe wij als samenleving en in het openbaar bestuur met elkaar om willen gaan.

Onze referentie

2024-0000878413

Datum

6 november 2024

Belangrijkste uitkomsten Monitor Integriteit en Veiligheid 2024

- **Integriteit:** positieve uitkomst is dat aandacht voor integriteit bij decentrale overheidsorganisaties toeneemt. Er worden een aantal kwetsbaarheden gesignaleerd, zoals de invulling van de zorgplicht van voorzitters om integriteit te bevorderen en de (preventieve) aandacht voor ondermijning en corruptie. Ook geeft nog altijd 35% van de politieke ambtsdragers aan de afgelopen periode een vorm van belangenverstremgeling te hebben waargenomen (tegenover 40% in 2022).
- **Veiligheid:** de ervaringen met agressie en intimidatie tegen decentrale politieke ambtsdragers (van 49% naar 45%) en decentrale ambtenaren (van 36% naar 29%) zijn afgenomen ten opzichte van 2022 maar vormen nog wel reden nog zorg. De daling komt doordat het aandeel verbale agressie licht is afgenomen. Andere vormen van agressie die als (zeer) ernstig worden ervaren (zoals intimidatie, bedreiging en fysieke agressie) bleven gelijk. De percentages (zeer) ernstige incidenten vertonen over de loop van de jaren een lichte stijging. Het is dan ook te vroeg om te kunnen zeggen dit het begin is van een breuk in de langjarige trend van toenemende agressie. Aanzienlijk meer vrouwelijke politieke ambtsdragers (55%) dan hun mannelijke collega's (37%) ervaren (ernstige vormen) van agressie en intimidatie, die vaker gericht is op hun persoonlijke kenmerken zoals geslacht of gender. Vrouwelijke politici ervaren ook meer negatieve gevolgen van de agressie dan mannen.

Belangrijkste uitkomsten onderzoek over ondermijning en oneigenlijke druk op decentrale volksvertegenwoordigers

Avans Hogeschool heeft in kaart gebracht in welke mate decentrale volksvertegenwoordigers kwetsbaar zijn voor ernstige integriteitsschendingen en ondermijnende invloeden. Uit het onderzoek volgt dat zij te maken hebben met oneigenlijke druk, maar dat het niet eenvoudig te bepalen is of dat crimineel gedreven is. Over de omvang van dit probleem lopen de schattingen dan ook uiteen. Een van de aanbevelingen om de kwetsbaarheden te verkleinen is meer aandacht voor integriteit in de wervingsfase van kandidaat-volksvertegenwoordigers.

Toelichting

Over de monitor Integriteit en Veiligheid

- Deze tweejaarlijkse Monitor geeft inzicht in de mate waarin decentrale politieke ambtsdragers en medewerkers in het openbaar bestuur te maken krijgen met agressie en intimidatie door externen en (vermoedens van) integriteitsschendingen en de wijze waarop hier beleidsmatig mee wordt omgegaan.

Politieke context

- Het onderwerp maakt deel uit van het regeerprogramma, zie inleiding.
- Er is ook veel aandacht voor de veiligheid en integriteit van politieke ambtsdragers in de Tweede Kamer, zie bijvoorbeeld:
 - Mondelinge vraag van het lid: het lid CHAKOR (GroenLinks-PvdA) aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het bericht 'Raadsleden gebukt onder bedreigingen en intimidatie: "Familie vroeg of zij nog veilig zijn"' (At5.nl, 13 oktober 2024).
 - Vragen van de leden Boswijk (CDA) en Bruyning (NSC) over agressie en geweld in het openbaar bestuur in het Commissiedebat Criminaliteitsbestrijding, ondermijning en georganiseerde criminaliteit, van 4 september 2024.
- Met deze brief wordt de toezegging om samen met de Politie en het Openbaar Ministerie te verkennen hoe de weerbaarheid en veiligheid van decentrale volksvertegenwoordigers verder kan worden vergroot, afgedaan. (Kamerstuk 28 844, nr. 271).
- Met deze brief wordt ook de toezegging om een Handreiking voor de omgang met vermoedens van integriteitsschendingen te ontwikkelen, afgedaan. (Kamerstuk 28 844, nr. 254).

Onze referentie
2024-0000878413
Datum
6 november 2024

Communicatie

- De communicatie volgt via de woordvoerderslijn.
- De media heeft veel aandacht voor de veiligheid van politieke ambtsdragers. Zie bijvoorbeeld het interview met Amsterdamse raadsleden over de impact van agressie en intimidatie op henzelf en hun naasten. (NRC 11-10-2024).

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief Aanbieding en beleidsreactie Monitor Integriteit en Veiligheid 2024	
2	Monitor Integriteit en Veiligheid 2024 Deel Integriteit	
3	Monitor Integriteit en Veiligheid Deel Veiligheid	
4	Factsheets politieke ambtsdragers	
5	Factsheet burgemeesters	
6	Factsheet wethouders	
7	Factsheet raadsleden	
8	Factsheet gemeenten	
9	Factsheet provincies	

10	Factsheet waterschappen	
11	Factsheet medewerkers	
12	Onderzoeksrapport 'Een kwetsbaar ambt' over ondermijning en oneigenlijke druk op decentrale volksvertegenwoordigers	
13	Handreiking voor de omgang met vermoedens van integriteitsschendingen: bouwstenen ten behoeve van een protocol voor decentrale politieke ambtsdragers	

Onze referentie
2024-0000878413

Datum
6 november 2024